

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 81
UDC 82
UDC 008

ISSN: 2545-3998
DOI: 10.46763/palim

ПАЛИМПСЕСТ

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИНГВИСТИЧКИ,
КНИЖЕВНИ И КУЛТУРОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

PALIMPSEST

INTERNATIONAL JOURNAL FOR LINGUISTIC,
LITERARY AND CULTURAL RESEARCH

PALMK, VOL 9, NO 17, STIP, 2024

ГОД. IX, БР. 17
ШТИП, 2024

VOL. IX, NO 17
STIP, 2024

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

Год. 9, Бр. 17
Штип, 2024

Vol. 9, No 17
Stip, 2024

PALMK, VOL 9, NO 17, STIP, 2024

DOI: <https://doi.org/10.46763/PALIM24917>

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

ИЗДАВА

Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Ранко Младеноски

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Виктор Фридман, Универзитет во Чикаго, САД
Толе Белчев, Универзитет „Гоце Делчев“, Македонија
Нина Даскаловска, Универзитет „Гоце Делчев“, Македонија
Ала Шешкен, Универзитет Ломоносов, Руска Федерација
Олга Панкина, НВО Македонски културен центар, Руска Федерација
Астрид Симоне Хлубик, Универзитет „Крал Михаил I“, Романија
Алина Андреа Драгоеску Урлика, Универзитет „Крал Михаил I“, Романија
Сунчана Туксар, Универзитет „Јурај Добрила“ во Пула, Хрватска
Саша Војковиќ, Универзитет во Загреб, Хрватска
Шандор Чегледи, Универзитет во Панонија, Унгарија
Ева Бус, Универзитет во Панонија, Унгарија
Хусејин Озбај, Универзитет Гази, Република Турција
Озтурк Емироглу, Универзитет во Варшава, Полска
Елена Дараданова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Ина Христова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Џозеф Пониах, Национален институт за технологија, Индија
Сатхарај Венкатесан, Национален институт за технологија, Индија
Петар Пенда, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Данило Капасо, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Мета Лах, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Намита Субиото, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Ана Пеличер-Санчез, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Мајкл Грини, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Татјана Гурин, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Диана Поповиќ, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Жан Пол Мејер, Универзитет во Стразбур, Република Франција
Жан Марк Веркруз, Универзитет во Артуа, Република Франција
Регула Бусин, Швајцарија
Натале Фиорето, Универзитет во Перуца, Италија
Оливер Хербст, Универзитет во Вурцбург, Германија
Шахинда Езат, Универзитет во Каиро, Египет
Џулијан Чен, Универзитет Куртин, Австралија

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

PUBLISHED BY

Goce Delchev University, Faculty of Philology, Stip

EDITOR-IN-CHIEF

Ranko Mladenoski

EDITORIAL BOARD

Victor Friedman, University of Chicago, USA
Tole Belcev, Goce Delchev University, Macedonia
Nina Daskalovska, Goce Delchev University, Macedonia
Alla Sheshken, Lomonosov Moscow State University, Russian Federation
Olga Pankina, NGO Macedonian Cultural Centre, Russian Federation
Astrid Simone Hlubik, King Michael I University, Romania
Alina Andreea Dragoescu Urlica, King Michael I University, Romania
Sunčana Tuksar, Juraj Dobrila University of Pula, Croatia
Saša Vojković, University of Zagreb, Croatia
Sándor Czeglédi, University of Pannonia, Hungary
Éva Bús, University of Pannonia, Hungary
Husejin Ozbaj, GAZI University, Republic of Turkey
Öztürk Emiroğlu, University of Warsaw, Poland
Elena Daradanova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Ina Hristova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Joseph Ponniah, National Institute of Technology, India
Sathyaraj Venkatesan, National Institute of Technology, India
Petar Penda, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Danilo Capasso, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Meta Lah, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Namita Subiotto, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Ana Pellicer Sanchez, The University of Nottingham, United Kingdom
Michael Greaney, Lancaster University, United Kingdom
Tatjana Durin, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Diana Popovic, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Jean-Paul Meyer, University of Strasbourg, French Republic
Jean-Marc Vercruysse, Artois University, French Republic
Regula Busin, Switzerland
Natale Fioretto, University of Perugia, Italy
Oliver Herbst, University of Wurzburg, Germany
Chahinda Ezzat, Cairo University, Egypt
Julian Chen, Curtin University, Australia

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Луси Караниколова-Чочоровска
Толе Белчев
Нина Даскаловска
Билјана Ивановска
Светлана Јакимовска
Марија Леонтиќ
Јована Караникиќ Јосимовска
Натка Јанкова-Алаѓозовска

ЈАЗИЧНО УРЕДУВАЊЕ

Ранко Младеноски (македонски јазик)
Весна Продановска (англиски јазик)
Толе Белчев (руски јазик)
Билјана Ивановска (германски јазик)
Марија Леонтиќ (турски јазик)
Светлана Јакимовска (француски јазик)
Јована Караникиќ Јосимовска (италијански јазик)

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Славе Димитров

АДРЕСА

ПАЛИМПСЕСТ
РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
п. фах 201
МК-2000 Штип

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

Меѓународното научно списание „Палимпсест“ излегува двапати годишно во печатена и во електронска форма на посебна веб-страница на веб-порталот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>. Трудовите во списанието се објавуваат на следните јазици: македонски јазик, англиски јазик, германски јазик, француски јазик, руски јазик, турски јазик и италијански јазик.

Трудовите се рецензираат.

EDITORIAL COUNCIL

Lusi Karanikolova-Chochorovska
Tole Belcev
Nina Daskalovska
Biljana Ivanovska
Svetlana Jakimovska
Marija Leontik
Jovana Karanikik Josimovska
Natka Jankova-Alagjozovska

LANGUAGE EDITORS

Ranko Mladenoski (Macedonian language)
Vesna Prodanovska (English language)
Tole Belcev (Russian language)
Biljana Ivanovska (German language)
Marija Leontik (Turkish language)
Svetlana Jakimovska (French language)
Jovana Karanikik Josimovska (Italian language)

TECHNICAL EDITOR

Slave Dimitrov

ADDRESS

PALIMPSEST
EDITORIAL COUNCIL
Faculty of Philology
Krstev Misirkov 10-A
P.O. Box 201
MK-2000, Stip

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

The International Scientific Journal “Palimpsest” is issued twice a year in printed form and online at the following website of the web portal of Goce Delcev University in Stip: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>
Papers can be submitted and published in the following languages: Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish and Italian language.
All papers are peer-reviewed.

СОДРЖИНА / TABLE OF CONTENTS

11 ПРЕДГОВОР

Ранко Младеноски, главен и одговорен уредник на „Палимпсест“

FOREWORD

Ranko Mladenoski, Editor in Chief of “Palimpsest”

ЈАЗИК / LANGUAGE

15 Ana Arsovska, Liljana Mitkovska

MIDDLE DIATHESIS MARKING IN ENGLISH: EVIDENCE FROM MACEDONIAN TRANSLATION EQUIVALENTS

27 Enrico Caniglia

CATEGORIE PER NARRARE. UN’ANALISI DELLA PARABOLA DEL BUON SAMARITANO

Enrico Caniglia

CATEGORIES FOR STORYTELLING. AN ANALYSIS OF THE PARABLE OF THE GOOD SAMARITAN

35 Виолета Јанушева

РОДОВО ЧУВСТВИТЕЛЕН ЈАЗИК ВО МАКЕДОНСКИТЕ ОГЛАСИ ЗА ВРАБОТУВАЊЕ

Violeta Janusheva

GENDER SENSITIVE LANGUAGE IN THE MACEDONIAN JOB ADVERTISEMENTS

47 Jeta Hamzai, Brikena Xhaferi

INVESTIGATING THE HIGH FREQUENCY AND MORPHOLOGICAL PRODUCTIVITY OF VERB AND ADJECTIVE COMPOUNDS IN LEGAL ENGLISH CORPUS

57 Катерина Видова

УПОТРЕБА НА АНГЛИЗМИТЕ И НА ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМИТЕ НАМЕСТО МАКЕДОНСКАТА ЛЕКСИКА ВО ПЕЧАТЕНИТЕ МЕДИУМИ

Katerina Vidova

THE USE OF ANGLICISMS AND INTERNATIONALISMS VS. MACEDONIAN LEXEMES IN PRINTED MEDIA

69 Gzim Xhaferri, Biljana Ivanovska

DIE ROLLE UND DIE FUNKTION DER DISKURSMARKER AM BEISPIEL EINES YOUTUBE-INTERVIEWS

Gzim Xhaferri, Biljana Ivanovska

THE ROLE AND FUNCTION OF DISCOURSE MARKERS: EXAMPLES FROM A YOUTUBE INTERVIEW

- 79 Milote Sadiku, Sadije Rexhepi**
REALISIERUNGEN EMOTIVER SPRACHE IN FACEBOOK-KOMMENTAREN
Milote Sadiku, Sadije Rexhepi
REALIZATIONS OF EMOTIVE LANGUAGE IN FACEBOOK COMMENTS

КНИЖЕВНОСТ / LITERATURE

- 93 Славчо Ковилоски**
МАКЕДОНСКАТА КНИЖЕВНА КРИТИКА ОД XIX ВЕК ЗА ДЕЛОТО НА ГРИГОР ПРЛИЧЕВ
Slavcho Koviloski
MACEDONIAN LITERARY CRITICISM FROM THE 19TH CENTURY OF THE WORK OF GRIGOR PRILICHEV

- 103 Refide Şahin**
KUZEY MAKEDONYA'DA YAYIN YAPAN TÜRK ÇOCUK DERGİSİ "BAHÇE"DEKİ MAKEDON YAZARLARIN ESERLERİ ÜZERİNE BİR BAKIŞ
Refide Sahin
REVIEW OF THE WORKS OF MACEDONIAN AUTHORS IN THE TURKISH CHILDREN'S MAGAZINE "BAHÇE" PUBLISHED IN NORTH MACEDONIA

- 113 Dëfrim Saliu, Avdi Visoka**
LA RÉCEPTION DE CAMUS EN MACÉDOINE
Dëfrim Saliu, Avdi Visoka
THE RECEPTION OF CAMUS IN MACEDONIA

КУЛТУРА / CULTURE

- 125 Nurhayati Harahap, Dwi Widayati, Emma Marsella, Arwina Sufika, Latifah Yusri Nasution, Putri Rahmadeni Sembiring**
ILLUMINATION AND LITERATURE IN ANCIENT KARO SCRIPTURES FOR SOUVENIR PRODUCT DESIGN: REVITALIZATION OF KARO LOCAL WISDOM
- 135 Pınar Ülgen**
ORTA ÇAĞ AVRUPASINDA KADIN MANASTIRLARINDA KADINLARIN VARLIK MÜCADELESİ
Pınar Ülgen
WOMEN'S STRUGGLE FOR EXISTENCE IN WOMEN'S MONASTERIES IN MEDIEVAL EUROPE

145 Лидија Ковачева
ЕЛЕМЕНТАРНОТО ТОЛКУВАЊЕ НА КОСМОСОТ КАЈ
ПРЕТСОКРАТОВЦИТЕ
Lidija Kovacheva
ELEMENTARY INTERPRETATION OF THE COSMOS BY PRE-SOCRATICS

157 Екатерина Намичева-Тодоровска, Петар Намичев
АРХИТЕКТОНСКАТА ПРОДУКЦИЈА НА АРХИТЕКТОТ БОРИС ДУТОВ
ВО ПЕРИОДОТ ОД 1921 ДО 1940 ГОДИНА ВО ГРАДОТ СКОПЈЕ
Ekaterina Namicheva-Todorovska, Petar Namichev
THE ARCHITECTURAL PRODUCTION OF ARCHITECT BORIS DUTOV IN
THE PERIOD OF 1921-1940 IN THE CITY OF SKOPJE

МЕТОДИКА НА НАСТАВАТА / TEACHING METHODOLOGY

169 Nina Daskalovska, Adrijana Hadzi-Nikolova, Natka Jankova Aladjozovska
FOREIGN LANGUAGE LISTENING ANXIETY IN HIGH SCHOOL AND
UNIVERSITY STUDENTS

181 Kamran Akhtar Siddiqui
EXPLORING THE CHALLENGES FOR UNDERGRADUATES IN LEARNING
ESSAY WRITING ONLINE DURING THE PANDEMIC: A CASE STUDY

191 Igor Rižnar
CHATGPT USAGE: A LINGUIST'S PERSPECTIVE

201 Mariya Leontik, Duygu Çağma
TÜRKÇE DİL BİLGİSİ ÖĞRETİMİNDE ÇAĞDAŞ TÜRK ŞİİRİNİN
KULLANILMASI
Marija Leontik, Dujgu Cagma
TEACHING TURKISH GRAMMAR BY USING CONTEMPORARY TURKISH
POETRY TEXTS

213 Pirali Aliyev
HALK EDEBİYATI ÖĞRETİMİNDE ÖĞRENCİLERİN KAZANDIKLARI
DEĞERLER VE BECERİLER
Pirali Alijev
VALUES AND SKILLS GAINED BY STUDENTS IN TEACHING FOLK
LITERATURE

225 Ema Kristo, Jonida Bushi (Gjuzi)
WIRTSCHAFTSDEUTSCH IM GERMANISTIK-STUDIUM: CURRICULUM-
ENTWICKLUNG UND EINFÜHRUNG IN DIE STUDIENINHALTE
Ema Kristo, Jonida Bushi (Gjuzi)
BUSINESS GERMAN IN GERMAN STUDIES PROGRAM: CURRICULUM
DESIGN AND INTRODUCTION TO STUDY CONTENT

ПРИКАЗИ / BOOK REVIEWS

- 239 Трајче Стамески**
ЗА НЕКОЛКУ ОСОБЕНОСТИ НА РАСКАЗИТЕ ВО „СКАРБО“ НА
ЈАДРАНКА ВЛАДОВА
Trajce Stameski
ABOUT SEVERAL FEATURES OF THE SHORT STORIES IN “SKARBO” BY
JADRANKA VLADOVA

- 247 Иса Спахиу, Зарије Нуредини**
„ЕГЗИСТЕНЦИЈАЛИЗМОТ ВО РОМАНИТЕ НА ЖАН-ПОЛ САРТР“ ОД
ДЕФРИМ САЛИУ
Isa Spahiu, Zarije Nuredini
“THE EXISTENTIALISM IN THE NOVELS OF JEAN-PAUL SARTRE” BY
DËFRIM SALIU

257 ДОДАТОК / APPENDIX

ПОВИК ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ТРУДОВИ
ВО МЕЃУНАРОДНОТО НАУЧНО СПИСАНИЕ „ПАЛИМПСЕСТ“

CALL FOR PAPERS
FOR THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “PALIMPSEST”

KUZEY MAKEDONYA'DA YAYIN YAPAN TÜRK ÇOCUK DERGİSİ "BAHÇE" DEKİ MAKEDON YAZARLARIN ESERLERİ ÜZERİNE BİR BAKIŞ

Refide Şahin

Uluslararası Balkan Üniversitesi, Üsküp
refide.saini@ibu.edu.mk

Özet: Eski Yugoslavya Sosyalist Federasyonu dağıldıktan sonra Kuzey Makedonya'da Türkçe yayıncılığın zor günleri başlar. *Birlik* gazetesinin yayın etkinliğinin sona ermesiyle çocuk dergileri *Sevinç* ve *Tomurcuk* faaliyetleri çok kısa bir zamanda durdurulur ve bu arada *Bahçe* çocuk dergisi yayın hayatına başlar. Yeni Balkan Yayınevi'nin hazırlayıp yayımladığı *Bahçe* dergisinin ilk sayısı Eylül-Ekim 2004 yılında son sayısı ise Ocak- Şubat - Mart 2024 tarihinde 36. sayısı çıkar. Derginin her sayısında Türk şairlerinin şiirleri yanısıra Makedon edebiyatı türlerine de yer verilmiştir. Kuzey Makedonya'nın yapısı multi etnik bir düzene sahip olduğu için birçok ortak değerlere de sahiptirler. Bu değerler ister dilde ister de kültürde ve özellikle de edebiyatlarda yansımaları aşıkardır. Kuzey Makedonya'da yüzyıllarca hep beraber yaşayan üç millet Türk, Arnavut ve Makedon kendi dillerinde yayınlanan dergilerde kendi edebi türleri dışında diğer dillerin dilinde edebi türler kendi dergilerinde yayındıkları görülmektedir. Bu çalışmada *Bahçe* dergisindeki özel bir sayfa olarak Kiril alfabesiyle Makedonca dilinde yazılmış Makedon yazarların eserleri üzerinde bir durum analizi yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk dergileri, Bahçe dergisi, Makedon edebiyatı türleri.

1. Giriş

Kuzey Makedonya 1991 yılında Yugoslavya'nın dağılmasıyla bağımsızlığına kavuşmuş genç bir cumhuriyettir. Çok uluslu, çok kültürlü ve çok dinli bir yapıya sahip olan Makedonya bir nevi azınlıklar ülkesidir. Makedonlar, Türkler, Arnavutlar, Çingeneler (Romanlar), Ulahlar, Sırlar, Bulgarlar, Boşnaklar başta olmak üzere ülkede 34 farklı milliyet ve etnik grup yaşamaktadır (Poulton, 1991, s. 39-98). Makedon dilinin yabancı dil olarak öğrenilmesine yönelik talepler artmaktadır. Birçok ülkeden pek çok insan çeşitli nedenlerle Makedon dilini öğrenmek için ülkemize gelmektedir. Bu sayede Makedon dili özellikle son yıllarda Türkiye'den çok sayıda öğrencinin gelmesiyle daha da değer kazanmış olur. Böylece farklı halklar tarafından yabancı dil olarak öğrenilen bir dil haline gelmiştir. Dergideki "Kardeş Edebiyatları" adı altında yer alan metinlerde Makedon halk masalları ve hikâyelerinde Balkan örf ve âdetlerine yer verilmektedir. Ayrıca Balkan adetleri Anadolu adetlerine oldukça yakındır. Bu yakınlık Türk ve Makedon kültürünün ayrılmaz bir parçası olduğunu ifade etmektedir.

Çağdaş Kuzey Makedonya Türk edebiyatına dair ilk süreli yayın Birlik Gazetesi'dir. Devamında Sevinç dergisi, Sesler, Tomurcuk gibi yayın organları birbirini izler. Ancak bu dergilerin hepsi 2000'li yıllarında kapanır. Bu tarihten sonra Bahçe, Petek, Kardelen, Kardeş çocuk dergileri çıkmaya başlar. Bu yayınlar Necati Zekeriya, Fahri Kaya, İlhami Emin, Nusret Dişo Ülkü, Avni Engüllü, Hasan Mercan, Fahri Ali, Avni Abdullah, Sabit Yusuf ve burada ismini sayamayacağımız daha birçok yazar tarafından oluşturulmuştur. Bu yayın organların da usta yazarların eserleri yayınlanmıştır. Aynı zamanda bu dergiler genç yazarlar için okul görevi görmüştür. Bahsedilen yayın organlarında Kuzey Makedonya Türk edebiyatının şiir, deneme, hikâye gibi türlerinin örneklerine de yer verilmiştir (Şaini, 2020, s.19).

Dergide “Kardeş Edebiyatlar” sayfasında Kuzey Makedonya yazarları Evgeniya Şuplinova, Azra Mulaçiç, Goryan Petreski, Vidoe Podgorets'in eserleri yanısıra diğer Balkan ülkelerinin eserleri de yayınlanmaktadır.

Kuzey Makedonya Türk çocuklarının sevinci *Bahçe* sloganıyla derginin ilk sayısı Eylül-Ekim 2004 yılında basılır. Küçük bazı duraklamalara rağmen tekrar basılmaya başlanır ve bu derginin son sayısı ise Ocak-Şubat-Mart 2024 yılında çıkar. Dergi kapaklarıyla birlikte 32 sayfa olarak yayımlanıp yılda dört sayı olarak çıkmaya başlar. Birinci sayısından son 36. sayısına kadar bizim incelememize esas aldığımız sayılardır. Derginin editörlüğünü ise Doç. Dr. Zeki Gürel yapar. 7-14 yaş grubuna hitap eden dergi, kısa bir sürede çocukların eğitim sürecinde de yer alır. Konular dergide okul müfredatına uygun seçilmiş, görsel olarak da çocuklara hitap eden karikatür, resim, çizim ve desenler çocukların ilgisini çekecek şekilde düzenlenmiştir.

Şimdiye kadar Yeni Balkan Yayınevi'nin hazırlayıp yayımladığı *Bahçe* dergisinin sahibi Mürteza Sulooça'dır. Yayın kurulunda her kademedeki öğretmenin bulunuyor olması ise çok önemlidir. Derginin çocuğa yönelmesi ve bundan sonraki çizgisi hakkında da bir fikir verir insana. Dergi hazırlanırken hedef kitle olarak hiç şüphesiz ki çocuklar düşünülmüştür. Dergi, çocuklar, aile, çevre ve okul üçgeni içinde o muazzam halkanın bir parçası olarak tertip edilmiştir (Çelik ve Gürel, 2017, s. 104).

Bahçe'deki pek çok yazı çocuklar için olmakla birlikte çocuğu çevresiyle ilgilenmeye ve diyalog kurmaya; çevresini de çocuğa dikkatle, ilgiyle yaklaşılmaya yöneltilir. *Bahçe*'nin her sayfasında çocuklar kendilerini bulacak, yeni dünyalara, dostluğa, kardeşliğe, bilgiye doğru koşacaklardır. Dergide yetişkinler de unutulmamış; onlara yönelik olarak bir mektup sayfası düzenlenmiştir. Bilim ve teknoloji, sanat gibi temalar daha az işlenmektedir. Temada sanatsal yeteneği, beceriyi, duyarlılığı veya unsurları işaret eden konular düşük düzeyde işlenmiştir. Derginin her sayısında Kardeş Edebiyatları adıyla Kiril harfleriyle yazılmış Makedon yazarlarının eserlerine de yer verilmiştir.

2. Kültür Kavramı

Kültür, Makedon dilinde “культура”, Latince'de ise “cultura” sözcüğünden gelir ve ilk olarak toprağı ekip biçmek, verimlendirmek, işlemek, iyileştirmek, islah etmek, toprağı bir şeyler ekmek, ürün yetiştirmek, ürün almak anlamında

kullanılmıştır. Önceleri tarım ile ilgili olarak kullanılan bu sözcük zaman içinde hayvan yetiştirmek, çobanlık ve besicilik anlamlarını da karşılamıştır (Mejuyev, 1987, s. 22). TDK göre kültür, bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerin bütünüdür (TDK, 2011, s. 1558).

Kültürün bireyleri ve kuruluşları birçok alanda etkilediğini göstermektedir. Her toplumun kendine has kültürel özelliklerinin olduğu ve bunların bireylerin yaşamlarına yansıdığı dikkate alındığında, farklı toplumlarda farklı fikir, düşünce, tutum ve davranışların varlığının kabul edilmesi gerekmektedir. Ülkemizde beş yüz yıldan beri milletler hep bir arada yaşamış ve ortak bir kültür meydana getirmişlerdir.

Kültür, bir toplumu diğer toplumlardan farklı kılan, geçmişten beri değişerek devam eden, kendine özgü, sanatı, inançları, örf ve adetleri, anlayış ve davranışları ile onun kimliğini oluşturan yaşayış ve düşünüş tarzıdır. Toplumla bir kimlik kazandıran, dayanışma ve birlik duygusu verdiği toplumda düzeni de sağlayan maddi ve manevi değerlerin bütünüdür. Kültür insanlar arasındaki ilişkinin derecesini, esnekliğini, sınırlarını, ahlaki ve etik kurallarını belirleyen en önemli etkenlerden biridir (Hofstede, 2001, s. 80).

İnsanın kültür üretip aynı zamanda kültür tarafından üretildiği; kültür taşıyıp, kültürce taşındığı temel gerçeği, insan olarak insan varlığının temel varolma koşulu olarak gösterilmektedir (Yüksel, 2007, s. 25). Kültür, insanların kendilerini ifade etme, sorun çözme, düşünme ve diğerleriyle etkileşime girme şekillerini belirler (Hall, 1959, s. 61). Kuzey Makedonya'da yaşayan her iki kültür birbirine çok yakın olduğu için, çok şey paylaşılmaktadır ve birlikte yaşamaktadırlar. Kültür olarak, hem Türkler hem de Makedonlar özgürdür, hem kendisine hem de diğerlerinin kültürlerine saygı göstermektedirler.

3. Bahçe'deki Makedon Yazarların Eserleri Üzerine bir İnceleme

Yaptığımız çalışmada Makedon ve Türk kültürünün genel özelliklerinin birbirine yakın olduğu tespit edilmektedir. Bu toplumlar aynı ülkelerde yaşamakta, dolayısıyla aynı ve benzer algı, tutum ve değerleri paylaşmaktadırlar. Her iki millet de kendini özgür hisseder, özgürce hareket eder ve hayatı aynı şekilde algılar. Ancak farklı kültürlerle sahip oldukları için farklılıklarla karşılaşmaktadırlar ki bu da kültürlerarası iletişim sürecinin normal ve önemli bir aşamasıdır. Bu çalışmada asıl amacı Kuzey Makedonya'daki yayınlanan *Bahçe* çocuk dergisinde Makedonca metinlerdir.

Derginin Makedonca dilindeki sayfaları Kiril harfleriyle "Kardeş Edebiyatları" adıyla Sunay Kopaç, Azra Çosoviç, Elif Memeti, Fahriye Morina tarafından hazırlanmaktadır. Her metnin altında Türkçe sorular yer alır. Derginin 21. sayısına kadar Makedonca metinler 19. sayfada bulunur. Derginin 22. sayısından sonra Makedonca metinler ise derginin 17. sayfasında yer alır. Makedonca olan metinlerde çocuğun ruhsal, sosyal gelişiminin üzerine kurulu olduğu; öğrenme, bireyselleşme, sosyalleşme, toplum, iletişim, bilim, okul, okuma, anadilimiz, kültür, hak, ahlak, din, erdem, duygu, doğa, vb. temaları içerir. Özellikle de kültürel miras ve yurdumuz konularına ağırlık verilmiştir (Şaini, 2022, s. 163). Bu çalışmada *Bahçe* dergisinde yayımlanan Makedon yazarlarının edebi eserleri üzerine tematik bir inceleme yapılması hedeflenmiştir.

Hazırlanan çalışmada günümüzde kullanılan Makedon dili ve Balkan milletleri hep birlikte siyasi, kültürel, sosyal ve dilsel bakımdan varlığını sürdürmektedir. Kuzey Makedonya’da yaşayan milletler hem kültür hem dil unsurlarını yaşatmaktadır. Makedon edebiyatı ile Türk edebiyatı arasında küçük farklar görülse de ortak bir kültüre sahip olduklarını görmekteyiz. Özellikle Kurnaz Peyo ve Nasrettin Hoca fıkralarındaki olaylar aynı özellikler taşımaktadır. Makedon edebiyatında yer alan örf ve adetler, atasözleri, deyimler, kalıp sözler, yemekler, kıyafetler, dinlenen ezgiler Anadolu Türk edebiyatından izler taşır.

Derginin beşinci sayısında Makedon edebiyatından “İtar (Kurnaz) Peyo Komşusundan bir Kazan Borç Alıyor” fıkrası yer almaktadır. Fıkradaki ana konu Kurnaz Peyo’nun komşusundan bir kazan borç istemesi ve kazanı geriye çevirmemek için kazanın öldüğünü söylemesidir.

Kardeş Edebiyatlar

Итар Пејо Позајмува Казан Од Комшијата

Позајмил Пејо од еден комшија – чорбаџија казан да си свари сапун. Го позајмил и го задржал подолго време кај себе. Стопанот не го побарал и Пејо решил некога да не му го врати – ако се може.

По два – три месеци отишол Пејо кај чорбаџијата и му однесол едно малечко котленце, зборувајќи:

-Повели, чорбаџи, котленцево ти го ради казанот што му го даде да се услужам. Чорбаџијата ја погледнал чорбаџијата, се насмеана потскришум и го зеде котлето.

Кога Пејо си отиде, чорбаџијата и вели на жената:

-Го виде Пејо будалата? Казанот радиш котле!!

-Кага е будала... – проирмори жената и си го кладе котленцето кај другиот бакар.

Не поминаа други три месеци, Пејо му донесе друго котле: му го радиш казанот.

Чорбаџијата си го прибра и ова котле и не промисли да си го прибере казанот, чекајќи секој три месеци да му раѓа котлиња.

Арно ама, наместо да донесе Пејо трето котле, тој дотрча еден ден сиот задишен и „уплакан“ и му соопшти на чорбаџијата дека казанот „бог да го прости“ умрел снашти.

-Како така, бре едепџ, мајело ли казан да умре? – му се развика чорбаџијата и мерила да го теча, но Пејо му ја откина сапата и мирно му одговори:

-Ами како можеше, чорбаџи, казанот да раѓа котлиња? Тој што раѓа и што се раѓа и умира. И ете, и казанот дури му беше за раѓање: му дојде за умирање – умре. Има ли нешто по-просто од тоа? Што сум тука крив јас?

Се разбира, чорбаџијата не можеше да го порекне овој факт и му го остави казанот на Пејо за две мали котлиња.

Beraber çalışalım:

1. Yukarıda verilen masalda, Makedon halk edebiyatında halk kahramanı olarak bilinen İtar (Kurnaz) Peyo kimdir? Anlatınız.
2. İtar Peyo'nun verilen masalı size hangi Türk masalı ve hangi Türk halk kahramanını anımsatmaktadır?
3. Masalın ana konusunu nedir?
4. İtar Peyo'dan bildiğiniz birkaç masalı anlatınız.

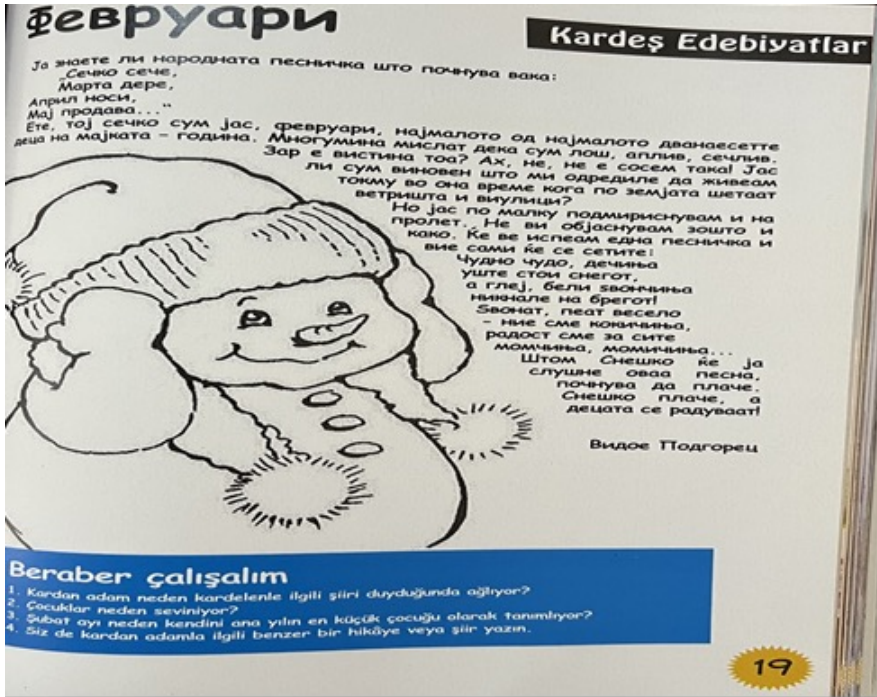
19

Peyo, komşusundan bir kazan ister işini bitirince kazanın içine bir küçük tencere koyup geri iade eder. Kazan sahibi tenceriye görünce: -Bu nedir? diye sorar./ Kurnaz Peyo cevap verir: -Kazanınız doğurdu./ Bu haber komşusunun hoşuna gider./ -Tamam, diyerek tencereyi alır.

Kurnaz Peyo üç ay sonra tekrar komşusundan kazanı ister, komşusu da tekrar Kurnaz Peyo'ya kazanı verir fakat bu seferinde zaman geçer Kurnaz Peyo kazanı geriye iade etmez. Sahibi de bir gün Kurnaz Peyo'nun evine gelir. Kazanını geri ister. Kurnaz Peyo da üzüntülü bir şekilde: *-Sizlere ömür, kazan öldü! der./ Kazan ölebilir mi? -* diye bağırdı komşusu ve onu dövmeye çalıştı ama Peyo sopasını elinden aldı ve ona sakin bir şekilde cevap verdi: *-Kazanın doğurduğuna inanırsın da, öldüğüne niçin inanmazsın?/ Böylece komşusu yapacak bir şey olmayınca iki küçük kazancı alıp büyük kazanı ise Kurnaz Peyo'ya bırakır.*

Bu fıkrada Kurnaz Peyo'nun amacı çıkarına düşkün olan komşusuna iyi bir ders vermektir. Metnin sonunda sorular yer almaktadır.

Derginin on altıncı sayısında ünlü Makedon çocuk yazarlarından Vidoe Podgorets'in "Şubat" adlı hikayesi yer almaktadır.

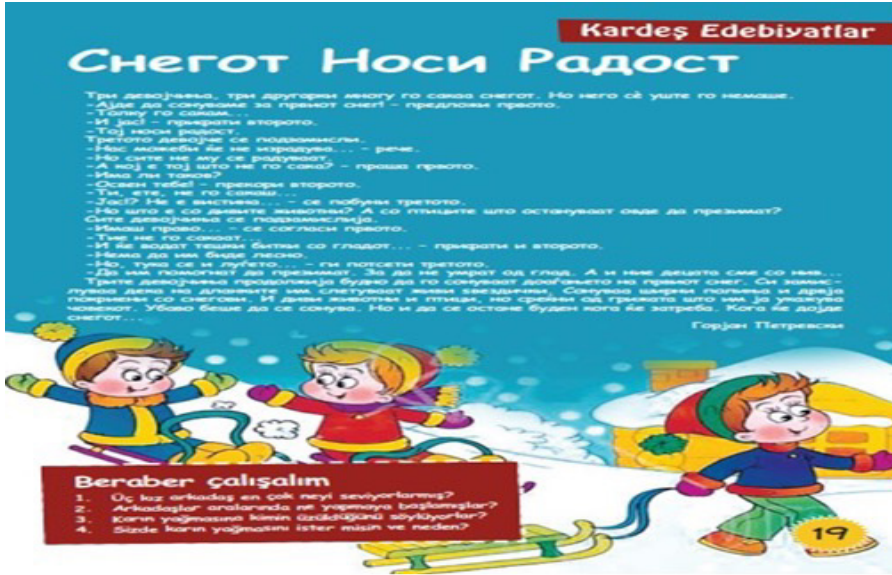
Bir halk türküsününün şöyle başladığını biliyor *musunuz*: "Şubat kesiyor, Mart bağıyor, Nisan götürüyor, Mayıs satıyor..." Bakın, o benim, Şubat, annenin on iki çocuğundan en küçüğü - yılı. Birçok insan benim kötü, keskin olduğumu düşünüyor.

Bu doğru mu? Hayır, hiç de öyle değil! Ben mi suçluyum rüzgarların ve kar fırtınalarının yeryüzünde hüküm sürdüğü bu zamanda yaşamam? Ama aynı zamanda biraz da baharın kokusunu alıyorum. Nedenini ve nasılıni açıklıyorum.

Sana küçük bir şarkı söyleyeceğim ve sen de hatırlayacaksın: Garip bir mucize çocuklar, kar hala duruyor ve bakın, kıyıda beyaz çanlar filizlendi! Şarkı söylüyorlar, mutlu bir şekilde şarkı söylüyorlar. / - Biz küçük kardan adamlarız, kız-erkek tüm erkeklerin mekanımız... *Kardan adam bu şarkıyı duyar duymaz ağlamaya başlar. Kardan adam ağlıyor ve çocuklar seviniyor!*

Bu hikâyede yazar Şubat ayında karın en çok yağdığını ve soğukların en sert olduğunu anlatmaktadır. Şubat ayını yazar aylardan en kısa ay olduğu için mecazen bir annenin on iki oğlundan en küçüğü olduğunu ifade eder. Kar yağışı harekete neden olduğu için çocuklar mutlu oluyor. Çocukların evde ve okulda alışık olduklarından farklı bir manzarayla karşılaşmaları heyecanlanıyor. Ancak çocuklar bu ayda kardan adam yapıp mutlu olduklarını dile getirmektedir.

Derginin on dokuzuncu sayısında Makedon yazarlarından olan Goryan Petreski'nin "Kar Sevinç Getiriyor" adlı hikayesi yer almaktadır. Buradaki ana konu üç kız arkadaşın kışı çok sevdiklerini ve karla ilgili hayal kurmalarını fakat karın hala yağmadığı özlemi içindedirler.

Kız arkadaşlarından biri:/ -Haydi kızlar ilk karı hayal edelim! demiş./ -Onu çok seviyorum.../ -Ben de! – ikinci arkadaş demiş. - *Sevinç getirir./* Üçüncü kız kendi kendine düşünür. - Belki bizi mutlu eder... - der./ -Ama herkes ondan memnun değil./ -Peki senin dışında onu sevmeyen var mı? – ilki sordu./ -Benim sevmediğim doğru değil! der üçüncü kız./ –Peki ya vahşi hayvanlar, kışı geçirmek için burada kalan kuşlar?/ Bütün kızlar düşünme kaldılar. Çünkü karın yağmasıyla çok çetin bir mücadele vermeleri gerekecek, ancak biz insanlar onlara yardım edersek onlar kışı atlatmış olabilirler. Böylece her üçü hemfikir olarak ilk karın gelişini hayal etmeye devam ettiler. Kar geldiğinde yaşayan yıldızların avuçlarına düşüğünü hayal ettiler. Karlarla kaplı geniş tarlalar ve ağaçlar hayal ettiler. Vahşi

hayvanlar ve kuşlar, insanın onlara ilgi göstermeleri önemlidir. Hayal etmek güzel fakat aynı zamanda gerektiğinde uyanık kalmak lazım çünkü sadece öyle herkesin yardımına koşabiliriz.

Bu hikâyeye ilgili metnin sonunda "beraber çalışalım" sorular kısmı verilmiştir.

Derginin yirmi beşinci sayısında yine Makedon Türk yazarlarından Goryan Petreski'nin "Okulu Kim Koruyacak" adlı hikayesi yer almaktadır. Hikâyenin ana konusu şöyledir:

Kardeş Edebiyatlar

Koj Ke Go Чува Училиштето

Дојде крајот на учебната година. Сите се весели.
- Јас ќе одам на езеро! - се порали Златка.
- А јас го сакам морето! - рече Стефан.
Мене ќе ми биде убаво - в село, кај баба ми - се јави Марко. - Таму има ливади и река.
А планината зарем не е убаво? - се вмеша Марија. - Јас ќе летувам на планина.
Чичко Трифун ги слушаше децата и се смејаше. Тој е „домајин“ во училиштето и се грижи да има ред. Многу работи одат преку него и сите го сакаат и почитуваат.
А ти, чичко Трифун? - праша некое од децата. - Каде ќе летуваш?
Каде...? - се подзамисли тој. - Јас ќе останам овде. Училиштето треба да се вороса. Кога ќе се вратите ноесен да ви биде чисто.
Така? - се погледнаа децата.
А кој ќе го чува преку лето? Старите пријатели не се оставаат туку-така, зар не?
Децата се подзамислија. Беа и весели и тажни. Весели - затоа што ќе има кој да го чува училиштето и преку лето. Но, многу потажни - затоа што чичко Трифун не ќе може да појде на летување.

Горјан Петрески

Beraber çalışalım

1. Çocuklar yaz tatilinde nereye gideceklermiş?
2. Okulun güvenlik görevlisi yaz tatilinde ne yapacakmış?
3. Okulun son günlerinde yaz tatiline çıkacağınız için siz neler hissediyorsunuz?
4. Yaz tatilinde sizin okulunuzda kim kalıyor?

Okul yılının sonu geldi. Herkes neşeli. Zlatka övünerek:/ -Ben göle gideceğim./ *Stefan ise – Ben denizi seviyorum! dedi./* Köyde büyükannemin evinde güzel vakit geçireceğim, diye seslendi Marko./ -Orada çayırlar ve ırmaklar var.

Mariya araya girerek: -Dağ çok güzel değil mi? - Yazı dağlarda geçireceğim./ Trifun Amca çocukları dinliyor ve gülümsüyordu. Kendisi okulda “ev sahibi”dir ve düzenin sağlanmasını sağlayacaktır. Onun içinden pek çok şey geçiyor ve herkes onu seviyor ve saygı gösteriyordu. *Ya sen, Trifun Amca?* - çocuklardan biri ona sordu./ -Yazı nerede geçireceksiniz?/Nerede...? - kendi kendine düşündü. -Burada kalacağım. Okulun badanalanması gerekiyor. Sonbaharda geri döndüğümüzde temiz olmalıdır./ Çocuklar birbirlerine baktılar. Peki bu yaz onu kim koruyacak? Eski dostlar öylece çekip gitmezler, değil mi? Çocuklar düşündüler. Hem sevindiler, hem üzüldüler. Mutlu çünkü yaz boyunca okula bakacak biri olacak. Ama çok daha üzücü; çünkü Trifun Amca tatile çıkamayacak.

Metnin altında “Beraber Çalışalım” sorular kısmı yer almaktadır.

Derginin yirmi altıncı sayısında “Nedir” adlı bir halk masalı yer almaktadır.

Kardeş Edebiyatlar

Што е

Желката беше жедна. Тргна кон изворот за да се напије вода. Наеднаш забележа нешто пред себе:

-Што е ова? Можеби е полно со вода! Можам веднаш да ја изгаснам жедта!
Наиде зајакот:

-Ова е морков! – рече тој.

Желката продолжи по патот и го сретна ежот:

-Си нашла железо. Мало е и тешко! – забележа ежот.

Покрај изворот желката ја виде жабата:

-Ова е... нешто што се јаде кога некој е гладен, а јас умирам од глад!
И го лагна.

Желката никогаш не разбра дека пронашла желад. Натажена се угати кон изворот.

Според народна приказна

Beraber çalışalım

1. Kaplumbağa, su içmeye gidince kuyunun başında ne buldu?
2. Kaplumbağanın bulunduğu şey neydi? Tavşan ne olduğunu söyledi?
3. Kaplumbağa yolun sonrasında kimlerle karşılaştı?
4. Kaplumbağa bulunduğu şeyi ne yaptı?

Kaplumbağa susamıştı. Su içmek için pınara gitti. Hemen önünde bir şeyi fark etti: -Bu nedir? Belki su doludur! Susuzluğumu hemen giderebilirim! Hemen yanına tavşan geldi:/ -Bu bir avuçtur! Tavşan dedi./ Kaplumbağa yola devam etti ve kirpi ile karşılaştı:/ -Demir buldu. Küçük ve ağırdı! – kirpi bunu fark etti. Kaplumbağa pınarın yanında kurbağayı görmüş:/ -Bu öyle bir şeydir ki birisi acıktığında o yenilebilir, ben de açlıktan ölüyorum! ve onu yedi. Kaplumbağa meşe palamudu bulunduğunu hiçbir zaman anlamadı. Üzgün olarak pınarı bulacak diye doğru yola devam etti.

4. Sonuç

Dil, ülkeler arasında kültürel, politik, ekonomik ve bilimsel bir bağ kurar. Etkileşimin aktarılmasını sağlar. Çok kültürlü ve çok dilli bir ülkelerde yaşayan insanlar, birbirlerinin dilini öğrenmeye ihtiyaç duyarlar. Bu ihtiyaç çok dilliliğin temelidir. Çok dillilik, kültürel farkındalığı artırır. Kültürler arası iletişim açısından yemek, müzik ve halk oyunları örnekleri, yaşam tarzı, davranışlar, gelenek ve görenekler Makedonlarla birlikte yaşanan ve paylaşılan şeyler olmuş fakat her şeyden önce dostluk ve beraber bir yaşam olduğu belirtilmekte fayda vardır. Bu dergi daha güzel bir dünya için hem Türk çocuklarına hem de Makedon çocuklarına ilham kaynağı olmuştur.

Bahçe çocuk dergisi çocuğa görecelik ilkesini de gözeterek görsel bakımdan da zengin bir biçimde hazırlanmıştır. Çocuklara dil ve ifade zenginliğini de kazandıracak hikâye, masal, şiir, bilmece ve bulmaca, çizgi roman gibi türlere de yer vermiştir. Dergi, çocuk dergisi olma niteliklerini taşımaktadır. *Bahçe* dergisinde evrensel ve ahlaki değerlerin aktarılması bunun ilköğretim programlarında kullanılacak bir malzeme olarak planlaması yapılmıştır. Bu bakımdan da başarılı dergiler arasındadır. Çocuklar açısından eğitim sisteminin en etkili kaynaklardan biri olmuştur. Gündemini her zaman sıcak tutabilen ve çocuklarımızın açık algılarını kapatmadan yeni bilgilere hazırlayabilen *Bahçe*, Kuzey Makedonya'daki Türk çocukları için önemli bir değerdir.

Bahçe çocuk dergisi, belirtilen amaçlara uygun içerikleri ile önemli bir işlevi yerine getirmiştir. *Bahçe* çocukları eğlendirirken onların eğitimin de önemli bir parça haline gelmiştir. *Bahçe*'nin her sayısı çocuklar ve hatta yetişkinler için yeni dünyalara, dostluğa, kardeşliğe, bilgiye yeni kapılar aralamaktadır. Çağdaş Kuzey Makedonya Türk edebiyatı için önemli kaynaklardan da biridir.

Kaynakça

- Bahçe* Çocuk Dergisi Koleksiyonu, 1-36. sayıları. Üsküp, Makedonya.
- Canım, R. (2014). Balkan Gezi Notları, Bir Üsküp Masalı. Balkan Araştırma Enstitüsü Dergisi, 3(2), 67- 187.
- Çelik, M. ve Kurtiş, M. (2017). Makedonya Türk Çocuk Yayıncılığında "Kardelen", Balkanlarda Türkçenin Süreli Yayınlardaki Yeri ve Önemi Sempozyumu Tebliğ Kitabı.
- Çelik, M. ve Gürel, Z. (2017) "Balkanlar'da Çocukların Türkçe Sevinci Bahçe Çocuk Dergisi" Üsküp, K. Makedonya, s. 104.
- Hall, E. T. (1959). *The Silent Language*. Garden City, New York: Doubleday & Company
- Hofstede, G. (2001). *Culture's consequences*. USA: Sage Publications.
- Mejuyev, V. (1987). *Kültür ve Tarih*, (S.H. Yokova, Çev.). Ankara: Başak Yayınları
- Poulton, Hugh. (1991) *Who Are The Macedonians?*, Hurst&Company, London
- Spencer-Oatey, H. (2012). *What is culture? A compilation of quotations*. Global PAD Core Concepts.
- Shaini, R. (2020). Kuzey Makedonya'da Türk Çocuklarının Açan Tomurcuğu (Tomurcuk Dergisinde Değerler Eğitimi) İştih: 2-ri Avgust Yayınları.
- Sulooca, M. (2004). Başlarken, *Bahçe Çocuk Dergisi*, 1(4). Üsküp.
- Timçeva, E. (2017). Makedonya'da Yaşayan Türkler ve Makedonlar Arasındaki İletişim, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe Sözlük*, Ankara:TDK

Yüksel, A. H. (2007). İletişimin tanımı ve temel bileşenleri. U. Demiray (Ed.), Genel iletişim içinde. Ankara: Pegem A. Yatıncılık.

* * *

Леонтиќ, Марија (2012). *Турско-македонски книжевни преводи*. Огледало - месечник на книжевни преведувачи на Македонија.

Леонтиќ, Марија (2014). *Карактеристики на оригиналната и преведената книжевност за деца и младина*. Огледало.

Шаини, Р. (2022). Делата од турски поети објавени во македонското детско списание на турски јазик „Бахче“. *Палимпсест, меѓународно списание за лингвистички, книжевни и културолошки истражувања*, 7 (14).

Refide Sahin

International Balkan University, Skopje

Review of the Works of Macedonian Authors in the Turkish Children's Magazine "Bahçe" Published in North Macedonia

Abstract: After the dissolution of the Socialist Federation of the Former Yugoslavia, challenging times began for Turkish publishing in North Macedonia. Following the cessation of Birlik newspaper's publishing activities, children's magazines *Sevinç* and *Tomurcuk* were also halted abruptly. Concurrently, Bahçe children's magazine commenced publication. The first issue of *Bahçe*, produced by Yeni Balkan Publishing House, appeared in September-October 2004, with its final issue, the 36th, released in January-February-March 2024. Each edition of *Bahçe* magazine features poems by Turkish poets alongside genres from Macedonian literature. Given North Macedonia's multi-ethnic structure, many shared cultural values are evident, influencing language, culture, and particularly literature. Over centuries of coexistence in North Macedonia, Turkish, Albanian, and Macedonian communities have not only published their respective literary genres but have also featured literary works in each other's languages within their own journals. This study analyzes the works of Macedonian writers written in Macedonian using the Cyrillic alphabet, which are published as a distinct section in *Bahçe* magazine.

Keywords: *Children's magazines; Bahçe magazine; Macedonian literature types.*

ГОД. IX
БР. 17

ПАЛІМПСЕСТ

PALIMPSEST

VOL. IX
NO 17